Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

	HANOI							
	Một năm	Sáu tháng	Ba tháng	Một tháng	Hải-phòng và các tỉnh Trung-kỳ	Nam-kỳ và các nước Pháp-thuộc	Ngoại-quốc
Một năm	6$00	5$50	6$30	6$30	6$30	6$50	9$00
Các tăng và các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.30	3.20	3.30	4.50
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25	
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75	

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 0 fr. 10 la ligne de 5 centimètres de hauteur, sur 0 m. 068 de large.

Une seule insertion	0$10 la c/m
Par contrat annuel	»
Par centimètre et par insertion	0$15 la c/m

Réclame dans la 1re page : 2$00 la c/m
Annonces judiciaires et légales, 1$50 la c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Bàn về hai tiếng « Công-ích » mấy nay

Ai đã xem qua lịch-sử Đại-pháp thì cũng nhớ câu bà Roland nói khi bà phải bước chân lên đoạn đầu-đài. Về thời bấy giờ là thời đại Cách-mệnh, trong nước hết đảng nọ tới đảng kia tranh nhau lập cầm quyền-chính, thường hay tạ-đi công-lý tự-do mà hãm hại kẻ thù-nghịch của mình, khiến nên đã biết bao nhiêu tay anh hùng nghĩa-sĩ bị thác oan vì tiếng « tự-do ». Vì thế nên khi bà bị đẩng thù bắt bà đem lên đài tuyệt mệnh, bà có than một câu ý vị rất thâm-trầm là câu « Ôi ! tự do ! người ta mượn tiếng người mà phạm biết bao là tội ác ! (Oh ! ber té ! que de crimes on commet en ton nom !)

Nay nếu ta xét cái dư-luận của phần nhiều người đời với hai tiếng « công-ích », nếu ta xét cái cách của phần nhiều người lợi dụng hai tiếng ấy, thì ta cũng có thể thở dài chép miệng mà than một câu tựa như câu của bà Roland khi bước chân lên đoạn đầu-đài, tức là câu « Ôi ! công-ích ! người ta đã mượn tiếng người mà làm biết bao là điều khốc hại xảy ra ! »

Thực vậy, ngày nay tuy rằng vẫn có người nhiệt thành với hai tiếng « công ích », tuy rằng vẫn có người ra công gắng sức theo đuổi một mục-đích, thực-hành một chủ-nghĩa có lợi cho toàn quốc, cho đồng bào, tuy rằng vẫn có người trong trí lúc nào cũng nghĩ cách làm cho hai tiếng « công-ích » kia không phải là tiếng vô-nghĩa lý, vô ảnh-hưởng ; song nói của đáng tội thì phần nhiều người lợi dụng hai tiếng thiêng-liêng ấy một cách rất đáng khinh đáng bỉ làm cho mất cả cái giá-trị cao thượng của hai cái tiếng đáng tôn đáng trọng ấy đi. Cũng vì những kẻ ấy mà nay hễ nghe thấy hai tiếng « công-ích » là làm cho lắm người phải mỉm miệng cười mà sinh ra những tư tưởng lạ-lùng, những ý kiến hẹp hòi nhỏ mọn.

Ôi ! Hai tiếng « công-ích » ngày nay đối với quốc-dân Nam-Việt, hình như đã mất giá trị đi rồi, cũng như là những tiếng « tự-do » « văn minh » vân vân, nay chỉ là những tiếng sáo đầu lưỡi, những tiếng nói đùa nói riễu mà thôi ! Thật là đáng ngán thay ! những tiếng ấy ở nước khác thì chỉ những tư-tưởng cao-thượng, những sự-nghiệp rực rỡ của loài người, mà vào tay mình thì thành ra những tiếng khinh lờn rẻ-rúng, những tiếng bao-hàm một cái tư-tưởng nhỏ-mọn hẹp hòi !

Nay ta thử xét xem hai cái tiếng « công ích » kia vì đâu mà mất cả cái giá-trị cao thượng, cái ảnh-hưởng tốt đẹp ấy đi như thế ! Hai tiếng « công-ích » ngày nay sa vào cái địa-vị tội-lỗi như thế, thực là lỗi tại những kẻ có lòng gian tham, đem lợi-dụng hai tiếng « công-ích » để mưu điều tư-lợi cho mình đó !

Phải, ngày nay thực có lắm người hoặc vì ngu dốt, hoặc vì tham lam, không xét đến lợi lớn, không nghĩ đến lợi xa, mà chỉ chăm chăm chui chúi tìm hết cách để mưu cái lợi nhỏ cho một mình mình. Song vì nay sinh-hoạt một ngày một khó, nếu không khéo đó đưa nghề kẻ thì khó lòng mà kiếm được lợi to. Bởi thế nên nhiều kẻ, vì lương tâm mờ ám, vì dục-vọng mạnh quyền, nên dùng những thủ-đoạn trái với luân-thường mà mưu-độ tư-lợi. Nào là dùng những cách gian giảo, nào là dùng những lối đê-mạt, không nghĩ đến luân thường, không lo gì phẩm giá, miễn là được lợi thì thôi. Ôi ! cái lòng dục-vọng khốc-hại kia nó đã làm biết bao kẻ đã tự mình bỏ cái địa-vị làm người, mà hạ xuống một cái địa-vị đê-hiệt ! Đối với những kẻ ấy thì hễ có cái dịp nào lợi-dụng được để cầu lợi, thì tất lợi-dụng ngay, chớ không gìn giữ e nể gì cả. Vì thế ngày nay nhân người mình nhờ được hấp thu những cái tư tưởng hay tự Âu-Mỹ đem lại mà hiểu biết cuộc đời một cách cao-hơn, mà ham muốn những sự-nghiệp lợi dân ích-quốc, nên hạng trên kia thừa dịp ấy bèn lợi dụng cái lòng ham muốn cao-thượng của quốc-dân. Nào chỗ nào bàn việc công-ích, nào chỗ kia định việc công-ích, hễ đâu nói đến công-ích là người mình đều tỏ dạ nhiệt-thành, kẻ công người của ra tâm có sức tán dương, tưởng rằng thế là làm trọn nghĩa vụ của mình đối với quốc gia đồng loại. Ai ngờ đâu rút cục sau rõ ra thì mới biết là mình bị họ lừa ! Như thế thì còn gì bực mình hơn nữa ! Còn gì nản chí hơn nữa ! Tưởng rằng họ cũng có công tâm như mình, tưởng rằng họ cũng có lòng nhiệt-thành vì công-ích như mình, ngờ đâu họ lại lợi-dụng mình, họ lại đem mình làm cái bung-xung, làm đồ khí dụng để cầu tư lợi cho họ ! Mình ra công bỏ của, tin cẩn ở như họ, để một ngày kia được trông thấy cái hi-vọng chung thành ra sự thực, để một ngày kia được mục-kích một cái công cuộc vẻ-vang mà mình đã tán thành chút đỉnh, ngờ đâu công của mình chỉ dùng vào việc riêng của họ, họ lợi-dụng cái lòng nhiệt-thành vì nghĩa của mình, để được thêm sung-sướng vẻ vang ; để được lên xe xuống ngựa, để được tiến của phẩm hàm, khi họ thỏa lòng hiếu vọng của họ rồi thì sông chết mặc ai họ nào có quản ! Nghĩ như thế thì còn ai là tin vào hai tiếng « công-ích » kia nữa ! Trước vì công-ích mà chịu thiệt-thòi, mà chịu tức xuống, chẳng khác chi như chim bị đạn, động nghe tiếng nổ là lại giật mình, chỉ tìm phương ẩn nấp hay xa chạy cao bay mà thôi !

Ấy đấy, chỉ vì thế mà ngày nay hai tiếng « công-ích » thành ra mất giá trị, thành ra hai tiếng làm cho người ta nghi sợ phập phồng. Chỉ vì những kẻ gian tham, đem lòng ích-kỷ, mà làm cho hai tiếng ấy đã mất cả cái thế-lực mạnh mẽ, cái ảnh hưởng tốt đẹp xưa kia, thật đáng ai ngại thay ! Cái tội của những kẻ gian tham ích kỷ ấy thực không phải là nhỏ, vì cả lâm người lạnh cái lửa nhiệt-thành của quốc dân, mà cái lửa nhiệt-thành ấy nếu khéo dùng ra thì đã làm được biết bao là sự-nghiệp vẻ-vang, công cuộc hữu ích ! Những kẻ ấy vừa mắc tội với những người đã tin cậy mình mà bị mình lừa đảo, lại vừa mắc tội với quốc dân, vì đã làm cho quốc-dân chịu thiệt thòi lắm nỗi vì cái lòng tham làm ích-kỷ của mình, không biết rằng những khi hồi tỉnh, những kẻ lợi-dụng hai tiếng « công-ích » kia có bị tòa án lương tâm hành tội hay không ?

Ôi ! Công-ích ! Công-ích ! nay tuy rằng người đã mất giá-trị ít nhiều, song lỗi ấy thật không phải tại người ! Mong rằng còn có kẻ nhiệt-thành thờ phụng người, ra công cổ sức làm cho người lại phục hồi cái địa-vị cũ, để cho cái lửa nhiệt-thành của quốc dân đỏi với người đã tắt nay lại bùng lên, thì thật là may cho tiền-đồ Nam-Việt lắm đó.

B. G.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 2 Mai 1922

Quan Giám quốc tại xứ Tunisie

Ngày hôm thứ hai quan Giám-quốc đã đi thăm Djerba là một nơi đông cỏ ở giữa sa-mạc, dân số được tới năm vạn người. Quan Giám-quốc có bà cao với các nhà đại biểu cao bào rằng ngài có thể lưu ở rơi cùng-cực xứ Tunisie này mà không cần phải có quân lính gì gìn, để thực chứng rằng cái hiện-tình chánh-trị ở Tunisie rất tốt, chứ không phải như một vài người kia tưởng lầm đâu. Ngài lại nói : Nước Đại-pháp đến Tunisie để trông nom dạy bảo nhân-dân bản-xứ, và dìu dắt dân lên con đường tiến bộ về văn-minh. Bởi nhiều quan Giám-quốc lại đi Gabes

Giáo-hội với chánh-phủ Xô-viết

Đồng lõng chỉ giáo ở Gênes có nói với viên phóng-sự nhà báo *New-York Herald* : Giáo-hội không có định việc lập giao ước với chánh-phủ Xô-viết bao giờ. Nguyên là giáo-chủ ở Moscou tự ý dự thảo một bản giao-ước nhưng bản dự thảo ấy M. Tchitchérine không ưng thuận. Còn như đức Giáo hoàng thì ngài rất thương xót về cái nỗi khổ thống của nhân dân nước Nga, và ngài sẵn lòng trông nom dân giáo-hội ở nước ấy.

Tại Chư-hiền làng

Ngày hôm chủ nhật, quan Giám-quốc đã làm lễ đặt lại Chư-hiền làng một cái biển kỷ-niệm nhà phi-hành-gia Guynemer, bị nạn trong năm 1917 sau khi đánh đổ được bốn mươi nhăm chiếc phi-cơ của nước Đức. Quan Giám-quốc có đọc diễn văn xong tượng tấm lòng sẵ kỷ vì tha của ông Guynemer.

Cuộc hội-nghị Gênes

Trong khi hội-đồng coi các việc nước Nga hội-nghị sáng hôm thứ hai, quan Barthou có đưa cho hội-đồng một bức thư của Tchitchérine viết cho ngài, và bức thư ngài phúc lại. Trong bức thư phúc lại ấy, ngài có nói không bao giờ nước Pháp có ghét bỏ quốc-dân nước Nga, nhưng nước Pháp chỉ phản-đối những người Nga kỳ bản giao ước Brest-Litowsk mà thôi.

Sáng hôm thứ ba, hội đồng đã ưng chuẩn khoản thứ hai về bức thư phúc lại cho nước Nga, về việc công-nhận trái khoản của nước ấy, theo như ý của viên đại-biểu Đại-pháp.

Sau hội đồng bàn đến khoản thứ ba, nói về các tư-sản của người ngoại quốc tại nước Nga M. Jaspar đại-biểu nước Bỉ có xin thêm một điều định rằng bao nhiêu tài sản phải hoàn lại các chủ cũ. M. Nolis (Thuyết) và M. Barthou cũng biểu đồng-tình với M. Jaspar. Sau quan Lloyd George ưng giao việc ấy cho hội-đồng Giám-đốc xét.

Việc nước Trung-hoa

Đọc có một hội-đồng được xét việc sửa sang của hải Thượng hải. Các nhà giám-định nói rằng ở hải cảng ấy nên đào cái đường Dương-tử-giang sâu thêm chín thước tàu, càng là nên đặt bến và các kho.

Quốc-trái Đại-pháp : 3 %. 57,97. — 4 %. 1918 62.10. — 5 %. 1915 — 1916 76,80. 5 %. 1920 90,25 — 6 %. 1920 94.

Bordeaux, ngày 3 Mai 1922

(Ngày 3 Mai trong không trung náo-động, nhà máy Bạch mai chỉ nhận được thị giá quốc-trái thôi, còn các tin tức khác không nhận được.)

Quốc-trái Đại-Pháp : 3 %. 57,45. — 4 %. 1918 62.50. — 5 %. 1915 — 1916 76.60. — 5 %. 1920 90.25. — 6 %. 1920 94.

Bàn-quán chủ-nhiệm đi Marseille

VIII

Trong sóng Suez, ngày 4 Avril 1922

Tàu đến bến Suez sáu giờ tối hôm qua, chỉ lấy đồ ăn và lấy nước ngọt, đến 8 giờ rưỡi lại đi liền.

Bến Suez là chốt của vào sông đào, phía Hồng hải, cho nên các tàu Á-đông đến đó phải đậu lại để nộp tiền thuế vào sông và chịu thầy thuốc khám để rồi mới được qua địa-giới Á-châu vào Âu-châu. Quyền kiểm xét các tàu ở đây thì thuộc một hội-đồng Âu-viên của Ai-cập chính-phủ, không phải của riêng một nước nào. Tối hôm qua có một viên nữ-quan người nước Anh thay hội-đồng ấy xuống tàu khám các người lâm tàu và các hành-khách, để ngộ ai có bệnh thời-khí thì sẽ bắt đưa ở lại.

Bến Suez đứng tận ngoài bể mà nơm nớp thì phong-cảnh trông cũng khả-quan, có nhiều nhà lắm, đèn điện thắp một dãy dài như là cảnh đêm ở bờ sông Hi-nội tự Tiếc rằng tàu không để lâu mà vào thăm được. Cũng có một cảnh vào thăm các phố Suez mà không sợ tối, là cứ đi vào, thẳng thẳng đi chơi, ngó lối tìu thì lại lên xe-lửa đi đón tàu tại *Port-Said*; nhưng mà cách đi đêu vội lắm, và nghe công-không có điều gì đáng xem cho bõ cái công chịu những cách diệu vợi lỹ.

Xét ngay những hàng hóa của thổ-dân đem lên tàu bán thì biết rằng ở trong bến cũng không có gì hay. Chúng đem lên tàu rao bán coi thấy có mấy cái chuỗi hạt nói là San-hô mà không biết có phải thật chăng ; vì cái chuỗi hạt bằng xà-cừ ; thuốc lá Ai-cập bán cũng đắt bằng ở hiệu Gô-đa Hanoi, và thứ bao gọi là Rắnat long-cocum (họ thường rao là ra'acoum). Về đường xe-lửa từ Suez đi Port-Said cũng đi thôe ngày bờ sông đào, nhưng có đi xe lửa cũng không coi được cái gì hơn người đi tàu. Mà các toa xe-lửa đứng trên tàu nóm xuống lại nhỏ và tồi tàn, chỉ không được lịch-sự lắm.

Sông đào dài cả thảy 160 kilomètres. Tàu ở Suez đi từ tám giờ rưỡi tối hôm qua sáng nay mới mất dãy đất thấy đến trước cho *El Kantara* rồi, còn *da* 90 k nữa mới tới *Port-Said*.

Hai bên bờ sông ngày xưa tôi qua chỉ thấy những cát, giờ đã thấy trồng nhiều thông lắm rồi (Liso). Hai bên bờ sông không xây được bờ, cứ phải lấy đá xếp lên mà thôi. Thành thoảng lại thấy đi tích các chiến-hào và những đồn quân Anh đóng trong khi còn cuộc chiến-tranh.

Cứ chỉ số kilomètre thì có hai thứ, bên bờ sông phía Phi châu thì chỉ kilomètre theo lối Pháp, mà bên phía Á-châu thì chỉ miles (Anh-lý) theo lối Anh.

Ở giữa sông có một cái hồ dùng làm nơi các tàu tránh nhau, nghe xung quanh hay giờ nên một thành thị lớn gọi là Ismailia, có ông may đi qua tỉ lệ đem khuya, chúng tôi không được xem.

Trời đã lạnh từ sáng hôm qua, giờ đã ra tiết Âu-châu rồi...

Tàu tới Port-Said sáng hôm nay, hồi 10 giờ. Đến 17 giờ thì chạy.

Nguyễn-văn-Vĩnh

VĂN UYÊN

Hát nói

Mẫu

Nghỉ đời mà ngán cho đời,
Chờ lấy chữ mệnh cợt người mãi ra ?
Ấy ai gửi xếp chân cả,
Giang-hồ lưu-lạc đến giờ chưa thôi !

∴

Vân hoành Tần lĩnh gia hà tại.
Thương cho người thêm ái ngại cho ai.
Trót đa mang cả một chữ tài,
Thời vị nợ cũng lạc-loài sơn gió.
Một phá quỹ đã lang xa mã
Bước t oan đã nhường đã ý nọ ai đi.
Với nước non còn có duyên chi,
Mà mong tưởng phong hầu khiếu ông chán
Nước bể sông nao khi vơi khi đầy khi khô khi cạn,
Khách anh-hùng đã dạn một tấc đất,
Công-danh ấu vẫn phen nào...

∴

Mẫu

Từ ngày ra một khuất lời,
Đêm ngày mong đợi, gặp người càng ta,
Rõ ràng trong ngọc trắng ngà.
Ấy ai ơn gặp rồi ma lại thôi ?
Tơ-hồ sợi gia nhân kẻ sợ nẫn,
Hợp một rồi lại cách bởi vì mấy thu.
Trai bao phen đeo đẳng cảnh phù du,
Lúc lưu-lạc cũng làm-lì đó ý lệ trắng,
Gánh càng bòng khi mưa khi nắng,
E lỡ giang-hồ thêm lỡ trọng một nam nhi.
Hỏi ông ở đục đặc làm chi,
Đem tài sắc đi thương-tư dãy đọ khách
Càng ngại nỗi càng thêm muốn trách-
Kia ai đã ra cách lắn nay.
Mơ mong sen lành non xay...

Hàn Hải-Điền, tức là Phái.

MỚI XUẤT BẢN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ

(Lịch sử tiểu-thuyết nước Pháp)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch giả : NGUYỄN-VĂN-VĨNH

Mỗi tập 0$15 — Toàn bộ 24 tập, dày bằng ba quyển « Thuyện-tình bỏ đi ». Giá bán 3$00

Tiền cước gửi là 0$35

Mua mau kẻo hết !

LỜI ĐÀN BÀ

Nhan-sắc và vẻ nết-na

Từ xưa đến giờ, cái câu mọi quan sát của người đời, và lời phê-bình của những nhà thông-thái, đối với người ta bao giờ cũng chia ra có hai phương-diện khác nhau, là nhan-sắc, và nết-na. Hai là nết-na, mà có ít đứng thời, vì phải cần nhiều cái hơn. Hình ở đời, cũng hệt người hai cái đó, mà xét cho kỹ thì chính hai cái đó, thực là cái hiện-hiện của ta đối phó với đời, cái thân ta hay đó, là tùy ở hai cái đó mà ra.

Nhan sắc có đẹp, có xấu, nết na có hay, có dở. Mỗi cái chia ra hai ngả khác nhau mà thành ra có khoảng.

Tuy vậy, nết na lại có phần hệ-trọng hơn là nhan-sắc, xưa nay chỉ thấy người ta vẫn trọng con người có nết na hơn là con người có nhan-sắc. Thật vậy, mỗi sơn mà phấn, mỗi phương mấy ngài, cái dung-quang như hoa nở như giăng tròn của những kẻ chỉ biết tới cái bề ngoài kia, thì thực có khiến cho người phải đi mất trông vào ; nhưng giăng tròn còn có khi khuyết, đã khuyết có ai nhìn, hoa nở có khi tàn, đã tàn có ai chuộng. Vậy cái sắc đẹp ấy sống có khi tiêu-mòn, đã tiêu-mòn thì không ai còn để mắt đến, mà làm chi, cần đo là một cái lẽ thường, chẳng cần phải nói dài dòng ra làm chi. Xã lại, xưa nay làm kẻ đã vì cái mỹ-miều mà hỏng mà nên người mệnh bạc, nói ra chỉ tổ chua thêm lấy chính câu tạc-ngữ mà bà con ta thường nói : « Cái nết đánh chết cái đẹp » chính là vì những hạng người đó mà nói ra. Sắc đẹp có lợi mà cũng có hại nhưng thì, còn sắc xấu thì sao ? Thiết-tưởng sắc xấu cũng không phải là khinh, vì phần không lợi cho ai, mà nó cũng không hại cho đời. Nói đến nết na thì lại khác, hay thì thực lợi mà hại thì hại không kiết chừng nào ! Lợi là nết hay thì cái gì cũng hay, ăn học, trung hậu, nhân đức, chính trực, không mưa danh mà người phải trọng không bàn thân mà người phải cần ; gợi là đó, thì cái gì cũng đó, ghen tuông, gian tà, dâm đãng, chua ngoa, lăng loàn vân vân, những cái nết ấy đều có hại cho người mà lại hại ngay chính thân mình, nết đẹp thường lấy làm sợ và lấy làm cần nhan vậy.

Ôi ! đẹp người, đẹp nết, nhưng mà được mấy bực hoàn-toàn, nhân cách của đàn bà con gái thực khó làm thay ! Người thì được sắc mà hỏng nết, người thì được nết mà hỏng sắc, cái thân ở trong đời cần cho, khỏi có khuyết-hãm thực khó làm vậy !

Nhưng lấy cái thân gái của con người ở đời mà nói, không mấy người được đẹp người lại đẹp nết, thì người ta chịu trong thì phương-diện ấy coi người sắc đẹp mà nết hư lại không bằng người nết hay mà sắc xấu, vì sắc đẹp có khi hết, đã hết thì lại cũng như xấu, còn nết đã hay thì bao giờ cũng vẫn hay mà có lẽ càng ngày lại càng hay ra nữa.

Hẳn có nhiều bà chị đọc truyện quốc-ngữ mới ở Đông-chu liệt-quốc và chuyện « Tam quốc diễn nghĩa » thì hẳn rõ mấy chuyện nói sau này :

Là thử xem bà Mạnh-Quang đi xấu mà lại thờ thế mà vì có nết hay mà Lương-Hồng quí trọng kết-nghĩa vợ chồng, nàng ăn ngang mày, kính nhau như khách, phong-tuân thực đủ làm gương cho đời lắm. Lại như bà Chung-vô-Diệm, bà Hoàng thị-Ân là người kém nhan-sắc, thế mà vì nết tốt, mà bà giáp được vua Tề Tuyên-vương, một bà thì giáp được ông Chu-sát Lương, cái sự-công hiển-hách cũng có phần có bà có phần nên. Như vậy, sắc là người khinh sắc : xấu.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Tuy vậy, sắc xấu không thể chữa được. vì sắc vốn là thiên nhiên có sao chịu thế mà thôi. Chứ như sắt xấu thì ta có thể chữa được, vì người mới sinh ra, thiên-tính rất là trong-sạch, chỉ vì tập-nhiễm sự không hay mà thành ra xấu, vậy ta muốn cho hay thì tự phải biết sửa mình, tự-khắc lại hay được. Mấy lời nói qua đây, thực là một điều có quan-hệ đến cái vấn-đề nhân-cách của nữ giới, các bạn gái ta nghĩ sao ?

Thôn-nữ Lương-thị-Hiền

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Bản quán tiếp được bài này, cái đăng nguyên văn cho rộng đường dư-luận.

Trả lời bài « Thanh-minh ở bên Tàu »

Học-vấn có lịch-duyệt lắm thì kiến-thức mới rộng, bàn luận có bề bác nhiều thì chân-lý mới tinh, lẽ lý đã cỗ nhiên như thế. Thế nhưng lịch-duyệt có quan-sát cho chu-biến thì trong phần kiến-thức mới được thêm, biện-luận có bề bai cho phải chăng thì chân-lý mới được rõ, điều lý ta lại càng nên biết hơn. — Tôi xem *Trung-Bắc* ra ngày 25, 27 Avril có bài Thanh-minh ở bên Tàu của ông Vũ-Tác, có ý muốn cải-chính bài đăng số báo ngày 4 Avril của ông Bật-Minh. Tôi bèn xem lại cả hai bài, thì ông Vũ-Tác nói cũng có chỗ-nọ chỗ-kia cũng vậy. Vậy tôi viết bài này cũng không phải là dám bênh vực bài-bác ai, chỉ lấy lẽ công-bằng mà xét, chớ thật chẳng có ý gì, vì cả ông Vũ-Tác cũng ông Bật-Minh tôi đều không quen biết cả, thì còn có vị bên nào.

Xét ra bài của ông Bật-Minh có lắm nỗi thì thường cũng chẳng hại gì đến phong-hóa nước nhà. Vậy giá bài ấy đề người khác viết thì phải, chớ ông Tác đã là người cầm được bút viết bài luận-luyết, thì thiếu gì bài thiết thời-vụ; mà phải vạch vế để người dòm. Vả chăng quan-sát các điều thiết-yếu một nước nào, cũng tùy từng bậc, có khi cái kiến-văn của người quan sát lại không bằng những người ở nhà mà đọc sách, ngay như mấy cận lình chào-mào sang Pháp, thì cái kiến-thức về văn-hóa, chính-trị nước Pháp, nào đã hơn gì các người chỉ quan sát bằng sách vở ở nhà. Tôi tuy chưa sang đất Tàu, không được chứng kiến lẽ Thanh-minh Thế nhưng ông Tác dẫu sang, chưa chắc đã đi khắp được 18 tỉnh nội-địa. Thế mà đã vội lấy cái tài quan-sát trong một hai lần mà khinh dị đem lời khen ngợi chẳng cũng vội lắm ru ? Biết đâu rằng trong một hai lần ấy chẳng qua là trong một nhỏ ở mấy trăm, ngàn, triệu 98 phần lẫn khác chỗ khác sao ? vậy thì sao ông chẳng khinh dị cái ngọn bút của ông như vậy ? Ông chê ông Bật-Minh quá ư giảm chế thì ông tại quá ư trọng bản, thế thì còn nói gì ! Tôi xem sách Tàu thì hội Đạo-thanh có gia lắm gái, chứ không như lời ông nói chỉ có bọn đi-thỏa góa-bụa mới là bọn quần-thoa trong hội Đạo-thanh. Dẫu rằng tận tin thư bất như vô thư, nhưng chẳng nhẽ các nhà thi-sĩ, các nhà tiểu-thuyết và các nhà làm loại-thư ở Trung-hoa đều là nói điêu cả. Còn như sự con gái ra ngoài tết có người nhà làm hướng-đạo, thì nước ta cũng thế, chẳng cứ gì mình người Tàu; hay là ông nghĩ bọn con nhà nghèo nước ta không có thể e-lệ mà không đi một mình để làm công việc chăng? thì Tàu chắc cũng thế, chớ chẳng riêng gì ta vậy. Ông lại nói ở Tàu lấn năm, cũng bảo rằng phong-hóa Tàu không được như trước, có đề nói đối ta sao ? Còn như ông nói « ngũ đại mai thần-chủ » thì là cất thần-chủ vào khám trong, chớ không phải chôn đâu mà ông vội bảo là tục nước nhà bội-bạc. Lại đến câu ông than ta tế-lễ không có nhất định, thì tôi tưởng ta chỉ nên xét có tế-tảo hay không tế-tảo, chớ nhất định hay không nhất định thì cũng không quan-hệ gì cho lắm với phong-hóa ta. Cứ ý tôi xem thì ông nói lắm chỗ khí quá, như là ông dẫn câu « ở xa tha hồ nói dối » mà nói mát, thì ông Bật-Minh không nói gì. Tôi xem ra thì ông Bật-Minh viết cũng nhiều điều bổ ích, chắc không phải là người một-tư ngôn-tử mà không trả lời ông được, chắc chỉ vì ông không muốn sinh chuyện với làng văn. Nếu không thì ông Tác viết bài ấy chẳng hóa ra *gây* cái ác cảm ở trong trường ngôn-luận không? vậy tôi muốn ông nói phải chọn lời, hay hèn hèn chê tuy là công-lệ tự nhiên, nhưng cố khen cố chê thì chẳng cũng chưa *thuận tình*. Đáng Ông Bảo-nguyên-Phủ có nói : « Tiện tự gia nhi chủ trọng thu nhân, tiện sở thành chuug vu nó-lệ », ông muốn khen phong-tục Tàu, thì cứ việc nói riêng một bài khác, hà tất phải dẫn ông Bật-Minh vào, hà tất phải dẫn phong-tục ở nước nhà vào. Mà ông đã chắc rằng lời nói như đanh đóng cột đâu.

Nguyễn-ngọc-Trí.

Dư luận Nam-kỳ

Cuộc Âu-du của đức Kim-thượng là bước đường rực rỡ của Việt-Nam dân-tộc ta sau này

Sự tiến-hóa của nhân-loại ở thế-giới bây giờ, trong phần nhiều là nhờ sự du-lịch mở mang cho. Có du-lịch, sự kiến-văn mới rộng, rải, có du-lịch, tâm trí mới mở mang, có du-lịch tinh-thần mới hoạt-động, có du-lịch mới có thước thấu tinh-hình của thế-gian, có du lịch mới tìm xét được sự mâu-nhiệm của Tạo-hóa ; nói tóm lại, sự du-lịch là một phương thuốc bổ cho trong đường học-vấn của loài người. Ngạn-ngữ ta có câu rằng : « đi ra một tấc đường học được một việc khôn » cũng như câu của Pháp : « Le voyage forme la Jeunesse », câu của Tàu : « yếu vi thiên-hạ kỳ-nam-tử, tu lịch nhân-gian vạn lý trình » vậy. Thế thì sự du-lịch bổ ích cho nhân-loại là dường nào ! Đường du-lịch rộng ra bao nhiêu thì đường tiến-hóa của nhân-loại được mở mang cũng bấy nhiêu vậy.

Quốc dân ta từ xưa chưa có cái chí du-lịch mà cũng chưa có cái thước-thấu được cái chân-ngã-lai du-lịch có ích là dường nào. Nên chi trong dân chậm đường mở-mang, quê đường văn-kiến là do sự quan-sát còn hẹp hòi lắm. Hỏi xưa dân ta cũng có du-lịch, song sự du-lịch hồi xưa, bắt quả cũng ra vào các chốn lân-bang như Trung hoa, Xiêm-la, Diến-điện v. v. vậy thôi ; mà sự du-lịch ấy phần nhiều là vì trong quốc-sự, chớ chưa đạt đến cái mục-đích du-lịch của người bây giờ. Cái mục-đích sự du-lịch của nhân-loại bây giờ, chẳng những trải được non cao biển rộng, tục lạ thói hay v. v. của nhân-loại mà thôi, lại còn trắc độ hình-thế của mặt địa-cầu, quan sát cuộc thịnh suy của thế-giới, dân là quốc-phú dân-cường, dân là tài cao học rộng nhất thiết việc bí hiểm càng đều hay sự lạ của thế-giới xưa nay, tóm góp đem về cống hiến cho quốc-dân mình, để làm cái cội yếu hòa dân trị nước. Suy rộng ra chẳng nào thì càng thấy cái chủ-nghĩa du-lịch càng rộng ra chừng ấy, không bút mực nào mà tả trạng ra cho hết được.

Lại sự du-lịch của người chẳng những bạo nhiêu đấy thôi, ngoài ra hãy còn một bậc gọi rằng thám-hiểm mới là cao nhất cho. Làm ra những việc người ta chưa dám làm, tìm thấy những việc cỏ kim chưa thấy, như cái sự-nghiệp của ông Christophe Colomb xứng sựng bên Mỹ đó vậy. Sau đây cũng còn nhiều tay chí cả mặt to, muốn tạo nên cái sự-nghiệp vĩ-đại như ngài, đem mấy thước hình-hài quẳng ngoài chốn xa xôi tuyệt vực — thám-hiểm mà không về đó, tưởng chẳng là ấy, cái chí khí của anh-hàng bảo-kiệt, bỏ-ích cho nhân loại là dường nào ! cái tài du-lịch của chí-sĩ kỳ-nhân nó mang cho thế-giới là dường nào ! Qui hóa thay là du-lịch ! rực rỡ thay là du-lịch ! Trông cái tình trạng về đường du lịch của các đường cao-minh nước người thế ấy, thì ta tự biết lấy ta đã khuyết-điểm một điều cần-yếu trong đường tiến-hóa rất là to tát.

Từ khi nước Đại-pháp khai-hóa xứ ta, dân ta lần lần đã nhiễm được ít nhiều cái văn-minh bình nước ; thường năm thường có xuất dương du học, cái yếu lĩnh của sự du học, tuy không phải so sánh được với tài kinh-thiên vĩ-địa của sự du-lịch mấy đâu, song làm người dùng nói vượt non cao biển rộng, trải xử lạ quê người là một cái trường thao-luyện tâm chí những đứng kỳ-nam-tử mà chi, dẫu rằng đi ra một tấc đường cũng học được một việc khôn vậy.

Lấy đấy mà suy, thì quốc dân ta nay không nên khuyết-điểm phần du-lịch sau khi học nghiệp hoàn toàn.

* * *

Cái vấn-đề khẩn cấp của ta hiện nay, tưởng không còn chi hơn là cái vấn đề du-lịch. Lấy cái tuổi trẻ mà suy, thì ta đã hiểu được cái nghĩa giao thông không ra ngoài cái phạm vi du-lịch. Chẳng luận sự mạo hiểm càng dùng du-lịch của các đứng vĩ-nhân lập nên kỳ-nghiệp, ta chỉ cuộc vận-động thiết-thời của ta buổi nay mà luận, thì việc nông công thương cổ ấy cũng một việc quan-trọng về đường giao-thông cần phải du-lịch của nước ta lắm vậy. Có du lịch mới quan-sát việc cao xa, có giao-thông mới thúc thấu điều lợi hại v. v.

Vậy luận-giả xin gác những điều đã bàn qua trên đó, để luận vào một việc rất rực rỡ cho Việt-Nam dân-tộc ta sau này có cái ảnh-hưởng trong vấn-đề du-lịch đề quốc dân ta càng hoan nghênh là một điều mới mẻ trong nước.

Từ hay tin Chánh-quốc, có quốc-thư của Thuộc-địa bộ Thượng-thư thỉnh Hoàng-thượng ta ngự-du Pháp-quốc, độ xem cuộc đấu xảo thuộc-địa tại Marseille càng đề tỏ cái tình thân ái Pháp-Nam từ rày. Từ nghe tin đến nay, trông ra dư-luận trong nước đâu đâu cũng đều tỏ lòng hoan-nghênh cả. Một mừng rằng sau cuộc Âu-du của Hoàng-thượng, sẽ trông thấy chính-trị rực rỡ của Pháp-Nam ở phương Viễn-đông này ; hai mừng rằng, sẽ trông thấy được cái mục-đích duy tân rất vẻ, vận không cùng nỗ, không quá vội, sau khi đức Hoàng-thượng hồi giá Việt-Nam.

Thật thế, còn gì mừng bằng ? Trải lịch-sử mấy ngàn năm nói có một — Việt-Nam Hoàng-đế ngự-du Pháp-quốc lần này là trước nhất. Chẳng những cuộc Âu-du của Hoàng thượng từ đây là một cuộc rực rỡ cho Việt-Nam tương-lai. Chính-trị của hai phương sau này, lâu lâu như tuyết sạch giá trong. Mong mỏi quá chừng.

(L. T. T. V.) T. T.

Một buổi thăm Lăng-ông

Ai đọc truyện không biết quan Tả-quân Lê-văn-Duyệt, trước tổng-trấn thành Gia-định tại Nam-kỳ mà lại là công-thần nhà Nguyễn. Thường đọc truyện ngài nên chi ước ao cho được đến tận nơi mà xem miếu ngài vậy.

Hôm đó trời tuy nắng gắt, song có gió nam, thẳng phố Catinat ra tới bờ sông, lấy vé xe lửa đi về Hà-chiêu (1) là nơi lăng ở đó. Xe đi một lát tới Đất-hộ, qua một cái cầu con rồi tới thành Gia-định. Tuy gọi vậy song không thấy một vết thành, rõ ra một tỉnh lị nhỏ quang đãng, đường đi thẳng-thắn, coi có bề ngăn nắp chỉnh. Phố xá thì nhà lác đác thấp, coi còn có một đôi chút cổ. Ở xa trông qua là một nơi miếu vũ ngày-nga, cây cối âm tàm, ngẫm không chán mắt.

Lăng ở ngay giữa thành-phố, vào một quãng đất quang, mái sau thì cách một con đường rồi tới tòa Công-sứ.

Đền đài coi cũng gần bằng khu Văn-miếu Giám : chung quanh có xây tường thấp, có cửa ra vào và đăng trước cửa chính thì đóng. Ngay cửa chính vào thì liền thấy một cái đình nhỏ, trong có bức bia của cụ quận Hoàng đề, rồi tới ngay lăng. Lăng xây toàn bằng gạch cuốn và đề lộ thiên, chung quanh những chân hương của khách thập phương lễ cầu khấp cả từng bề một. Đứng trước lăng ngài mà hồi tưởng đến sự-nghiệp ngài ngày xưa thì trong đệ ngậm ngùi thay ! Cách một cái sân rồi tới đền thờ.

Vào trong đền quả thật hương bay khói lửa, trên hương án gắm bảy ngọa đèn mờ, nào hoành phi, nào câu-đối, coi rõ ra đền thờ một vị đại-công-thần trong nước Bên tả thì võ g long, bên hữu thì con ngựa bạch thớ, hai bên không biết bao nhiêu cờ biển.

(1) B.-chiêu tức là Gia định.

Đây hãy còn là gian ngoài, Trước hương-án có chiếu giải đề thiện nam tín-nữ kêu cầu, hai bên hương-án có bày bát-bửu

Ở bên cạnh cái giá bát-bửu về bên tả thì có một anh Khách ngồi ruồi cẳng lên một cái ghế khác, một tay chống cánh lên một cái kỷ trà, quạt vèo vèo đến bẹn, áo bỏ phanh ngực, mồm ngậm một cái điếu dài bằng cái ba-toong, mắt nhắm : rõi kể đến mụ sẩm (1) bán vàng, hương, nến, cũng như dân-bà con gái ngoài ta bán hương, hoa ở các đền, song đây bọ tự do hơn, thiết-lập cửa hàng tận trong đền, chứ không ở ngoài hè hay là giải vỉa như ngoài ta vậy. Ngó trong chừng nửa thì lại một chị sẩm ngồi, trước mặt có một cái bàn dài, như hàng bào-chế đồ là nơi phát thẻ. Bỉ nhân đang lưa ý ngẫm nghĩa, phỏng thì mo-tưởng cũng đức tiên-nhân, phỏng thì suy xét cuộc lý-tài của bọn Kiều khách, bỗng nghe có mấy tiếng chuông, giật mình tựa như ze ngựa quan Tả-quân trên không hạ xuống. Ai đánh chuông? — Ra một ông già người ta đầu bọc phọc phơ, khua chuông cho mấy người đang lễ thề trước nơi án-tiền.

Xem thế thì đủ biết rằng các việc gì mà có tiền được, bất cứ lớn nhỏ ở trong nước mình là bọn Khách-trú cũng lợi vào được. Đến như đền thờ một vị đại-công-thần trong nước là một nơi kỷ-niệm ngàn thu của quốc-dân mà họ cũng bày nên một cuộc buôn thần bán thánh để làm kế sinh-nhai; chẳng biết đồng bào ta nghĩ sao mà để vậy....!

Ngại thờ ở lại cung trong cảng, coi sự-nghi lắm và có chân-song ngắn ngoài hiên.

Đi cửa nách ra sau thì đến một cái vườn, cây giồng thành hàng theo lối tây, trông sang bên kia đường thì là tòa sứ. Gọi là vườn song là công-viên tỉnh, giữa có một cái giếng con và có lắm đường đi nhỏ chung quanh đền.

Chung quanh đền trồng cây cối rất là mát mẻ dưới bóng cây tai có đường đi quanh co đi mãi không chán. Ở mấi đền cuiêu xế bóng bước ra về, ngoảnh cổ lại nhìn, bùng thêm ngao-ngán, không bao giờ quên một buổi hôm ấy được.

Ngô-Tiên

(1) Nam-kỳ kêu sẩm là đờn-bà Tàu.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 3 Mai này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 0 $ 1.20.

Cuộc công-thải Đông-pháp. — Số tiền thu trong kỳ công-thải vừa rồi đã được dư gần bội phần, cho nên Chính-phủ đã định rằng số tiền công của các xã cho vay thì trả lại hết. Cách trả lại ấy thế nào thì đề có lệ riêng quan chánh Ngân-khố định. Nhưng bản-quán nghe nói rằng những làng cho vay mà nộp tiền ngay thì số tiền ấy quan Thống-sứ cho trừ vào tiền thuế vụ này, như vậy thật là tiện cho các xã lắm, khỏi phải chuyển đi chuyển lại, không sợ bao hụt đi nữa. Còn những làng nộp bằng trái-phiếu có thì cho cả lời lẫn cả.

Duy những tư gia đã cho vay nhiều đã có công cộ-động cho thành kết-quả hay thì cho vay bao nhiêu vẫn được giữ nguyên số, còn những nhà khác thì chỉ được cho vay đến mười phiếu là cùng.

Quan Thống-soái đi kinh-lược. — Quan Thống-soái Blondlat có ý nay mai đi kinh-lược trên miền Hà-giang, nhưng ngài chưa định vào ngày nào.

Phủ Toàn-quyền. — Quan phó văn phòng André phủ Toàn-quyền và qui-phu nhân ở Saigon đã ra đến Haiphong sáng hôm qua. Ngài đã đi ô-tô lên Hanoi ngay ngày hôm qua.

Thuốc Bắc thuốc Nam... — Trong một số báo trước, bản quán có đăng rằng đợc nghị-định ngày 23 Mai 1921 chỉnh đốn việc bán thuốc Bắc thuốc Nam tại Đông pháp thì nay bắt đi. Nhiều ông không rõ đọc nghị-định ấy thế nào, có viết giấy hỏi bản báo.

Vậy nay tưởng nên nói vắn tắt lại việc bán thuốc ấy tại xứ ta là thế nào.

Nguyên trước kia thì việc buôn thuốc ta vẫn được tự do như việc buôn các hàng hóa khác. Đến ngày 23 Mai năm ngoái có nghị-định quan Toàn-quyền bạn chỉ lại việc buôn thuốc Bắc thuốc Nam (nghị định ấy bản báo đã dịch đăng rồi) nghĩa là ai làm nghề buôn thuốc tại Đông-pháp thì phải cho các thầy 3$ vị, mà ở đây dự có báo *Trung-Bắc-Tân-Văn* là dịch ra nôm được 25 vị mà thôi.

Đến nay lại có nghị-định quan Toàn-quyền bãi đọc nghị định trước đi, vậy thì việc buôn thuốc bắc thuốc Nam ở xứ ta lại nguyên cựu không thay đổi gì cả.

CÓ NHÀ VÀ CÓ ĐẤT BÁN

Hỏi ở phố Đồng-Khánh; số 33

Gia-quyến Đô-đốc Đương lên Vân-nam. — Đô-đốc Đương kế-Nghiêm thăng trật thì đã cho cả gia-quyến lên vân-nam. Ba-mươi tám người vừa đàn ông vừa đàn bà ở Hương-cảng sang hôm kia thì sáng hôm qua đã tuc-tế một chuyến xe hỏa riêng từ Haiphong lên Vân-nam. Chuyến xe ấy đến Gia-lâm thì đi thẳng lên Lao-kay chứ không qua Hanoi. Số Mật-thám có cho một viên thanh-tra mật thám Tây đi với gia quyến của Đô-đốc Đương.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NHIỀM

(Pagements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi liền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trả ra những liền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận liền gì trả bằng con-niêm cả.

No 20

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : NGUYỄN-HẢI

— Thưa ngài, chẳng hay tôi giúp ngài được việc gì đây ?

— Ngài là viên võ-tướng, đang phiên hầu, trung-ấy đội Ngự-lâm, phải chăng ?

Võ-tướng rằng :

— Bẩm phải, tôi cần phải vào bái yết Hoàng thượng.

Viên trung-ấy nhìn người khách lạ rất kỹ ; cái nhìn ấy đủ nhaiih thật, nhưng viên trung-ấy cũng đã thấy được bết những sự vinh muôn thấy, nghĩa là khách tuy ăn mặc tầm thường mà có vẻ khôi-ngô xuất chúng. Trung-ấy nói :

— Tôi không dám cho ngài là một người điên dợ, nhưng coi như ngài không biết rằng, vua không bằng lòng thì vào yết vua như vậy, không thể được, thưa ngài.

— Thưa tôn-ông, nhà vua sẽ bằng lòng.

— Thưa ngài cho phép tôi ngỏ điều đó. Hoàng-thượng vừa về được một khắc đồng-hồ, tức nay chắc đang cởi áo. Vả lại, đã có lệnh truyền rồi.

Khách lạ ngẫng đầu lên mà trả lời rằng :

Khi nhà vua đã biết tôi là ai, thì nhà vua sẽ bãi lệnh ấy đi ngay.

Viên võ-tướng cùng ngạc nhiên, càng thấy khách hơn mình.

— Nếu tôi thuận vào bảo, thì chẳng hay tôi có thể biết được ngài là ai chăng ?

— Tướng-quân vào bảo có *Sắc-lê đệ-nhị, Anh cải-lợi, Tô-cách-lan, I-lan* tam-quốc Hoàng-đế.

Viên võ-tướng ngạc-nhiên, kêu lên một tiếng, rồi lui lại. Cái bộ mặt sanh ngất của viên võ-tướng tỏ ra một mối cảm-tình chưa xói, người anh hùng hiệp-sĩ chưa bao giờ đã có một mối cảm-tình như vậy chan-chứa trong lòng. Võ-tướng rằng :

— Ô phải, tâu Hoàng-thượng, quả vậy, lẽ ra tiểu-tướng đề nhận ra được thiên-nhan.

— Tướng-quân đã thấy bức chân-dang của ta ?

— Không, tâu Hoàng-thượng. Hoặc giả, xưa kia tướng quân đã thấy ta tại triều, khi ta chưa bị đuổi ra khỏi nước *Pháp*.

— Không, tâu Hoàng-thượng, tiểu-tướng có được thừa nhàn Đức tiên-đế *Thái-thượng-hoàng* trong một lúc ghé gớm.

— Ngày bóm . . .

— Phải.

Một đám mây mù ám hay quá trên trán Anh-hoàng. *Sắc-lê đệ-nhị* rờ tay lên, dường như để xua đám mây đi, mà hỏi viên võ tướng rằng :

— Tướng-quân vào tâu bảo, có còn thấy điều gì trở ngại nữa chăng ?

Viên võ-tướng đáp :

— Tâu Hoàng-thượng đại xá đi cho, tiểu-tướng xin chạy vào tâu bảo với quả-quân.

Rồi lại quay lại mà hỏi rằng :

— Hầu Hoàng-thượng muốn giữ kín, không cho ai biết việc bội kiến này ?

— Ta cũng không cần phải giữ lắm, nhưng nếu có thể được. . .

— Được, tâu Hoàng-thượng. Vì tiểu-tướng có thể không phải nói với nhà qui phái đang phiên-hầu ở ngoài ; nhưng muốn vậy thì Hoàng-thượng phải thuận trao long-kiếm cho tiểu-tướng.

— Phải, gươm của trẫm đây. Giờ tướng-quân đã vào tâu bảo được chưa?

— Tiểu-tướng xin vào ngay. tâu Hoàng-thượng.

Rồi viên võ-tướng chạy ngay vào gõ cửa phòng ngoài, tên nội-giám mở cửa, võ-tướng hỏi rằng :

— *Anh-cải-lợi* quốc Hoàng-đế Bệ-hạ.

Tên nội-giám hô nhắc lại :

—*Anh-cải-lợi* quốc Hoàng-đế Bệ-hạ,

Nghe thấy câu ấy, một nhà qui-phái mở toang hai cánh cửa trong. *Lô y* thập tứ Hoàng-đế không đội mũ, không đeo gươm, áo bỏ phanh, ngực ra có bộ ngạc-nhiên lắm lắm. *Pháp* hoàng ra hiệu truyền cho nhà qui-phái và tên nội-giám lui ra, hai người cùng sang phòng bên. Pháp-hoàng nói to rằng :

— Anh hoàng ! Anh-hoàng ! Ngô-huynh ngự đến *Ba-lơ* !

Sắc-lê Hoàng-đế đáp rằng :

— Tâu Hoàng-thượng, quả-nhân toan đến *Ba lê* mong được vào yết kiến Hoàng thượng, thì nghe tin Hoàng-thượng long giá sắp ngự đến thành-phố này, vì vậy quả-nhân mới nán lại ít ngày, vì có một chuyện riêng muốn ngỏ tâu với Hoàng thượng.

— Phòng này Ngô-huynh liệu có tiện chăng ?

— Tiện lắm, tâu Hoàng-thượng, vì quả nhân tưởng cũng không gì nghe được.

— Không, tâu Hoàng-thượng ; vậy xin thỉnh Hoàng-thượng cứ nói, quả nhân xin lắng tai nghe.

— Tâu Hoàng-thượng, quả nhân xin nói. Xin Hoàng-thượng nghĩ đến những tình cảnh khốn cùng của tộ-quốc mà dủ-dng thương xót đến cho ! *Pháp*-hoàng đỏ mặt, kéo dịch ghế lại gần bên ghế *Anh*-hoàng. *Sắc-lê đệ-nhị* Hoàng-đế lại nói :

— Tâu Hoàng-thượng, quả nhân bất tỉ phải hỏi Hoàng-thượng có hay những chuyện thảm thiết ở bên tộ-quốc chăng.

Lô-y thập-tứ Hoàng-đế lại đỏ mặt hơn nữa, rồi tay đề lên tay *Anh*-hoàng mà rằng :

— Ngô-huynh ơi, để nói ra mà thẹn với Ngô-huynh. Nhưng không mấy khi Giáo-chủ nói đến việc chính-trị trước mặt đệ cả. Lại còn lẽ hơn thế nữa : xưa kia, con có người *La-bộc* là một giám-của đệ, đệ thường mệnh y đọc sử-ký cho đệ nghe ; nhưng giáo-chủ không cho đọc sử-ký nữa, rồi lại cấm mặt người *La bộc* của đệ đi. Thành ra nay, đem xin *Sắc-lê* Hoàng-đế kể lại cho quả nhân nghe những điều đó như là kể với một người không hay điều gì hết vậy.

— Nếu vậy, tâu Hoàng thượng, quả-nhân được kể với Hoàng-thượng những việc xa hơn nữa, thì lại được thêm một điều may mà khi cha Công đến lòng thương của Hoàng-thượng. Tâu Hoàng thượng, Hoàng-thượng cũng biết rằng trong năm 1650, *Cô-rôm uyên* sang đẹp loạn xứ *I-lan*, quả nhân đến *I-đinh-bảo*, rồi từ-vị ở *Si-tôn*. Năm sau, *Cô-rôm-uyên* bị thương trong một tỉnh thành nó xâm đoạt, nó mới quay về giáo chiến với qua-nhân. Kháng cự với nó là mục đích của quả-nhân, mà ra khỏi xứ *Tô-cách-lan* lại là điều sở nguyện của quả-nhân vậy.

Pháp hoàng rằng :

— Nhưng xứ *Tô-cách lan* gần là nơi cố thổ của ngô huynh ?

— Phải, nhưng người *Tô-cách-lan* là người đồng xứ mà rất độc-ác với quả-nhân. Tâu Hoàng-thượng, chẳng bắt buộc quả-nhân phải hỏ cả đạo giáo của ông cha, chúng đã treo cỗ *Mông-lô* công là người tôi trung thành nhất của quả-nhân, vì công không vào hội với chúng. Thương hại thay cho kẻ lam tôi trung-thành nghĩa khí ! *Mông-lô* công, trước khiết-nhi, chẳng có cho được cho ai lấy một cái đồng hành, vậy nên công mới xin rằng trong xứ *Tô-cách-lan* có bao nhiêu thành-phố thì đem xử thân thể công ra làm bấy nhiêu mảnh, để ở đâu đâu cũng có thể thấy được những tang chứng cho cái lòng trung-nghĩa của công.

Còn nữa

ĐỒNG-HỒ
VỎ KẼN
BẢO HÀNH 5 NĂM
Máy chạy tốt nhất hạng
Có sẵn rồng đeo tay bằng giá rất hạ
Một cái kim xa vài cây quang, đi xem giờ ban đêm
Giá . . . . . 5 $ 75
Bán ở hiệu :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Pho Pau. Bert. — HANOI
2007

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng các-thứ cần bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lầm ra hàng đồ giả được. lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rầy đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

« **Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Trang-tiền, số nhà 54 Hanoi.**

Nay kính,
Ed. Montès,
54, Rue Paul Bert Hanoi.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Hãy xét cho người Nam-Việt phải đau nguy, phải nguy lành, phải đau khi quốc-dân đã nhờ thuốc không phải dưỡng, hoặc là đã không chữa chết nào cả, nay hỡi những người phải đau khi quốc đã kinh niên, hoặc phải đau ở phải ; nay hỡi các người phải những lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bảo là một bệnh phổ quát, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ nhuyễn tiên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nhờ không được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được!

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có kiểu khảng ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 10 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để nổi được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nếu các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mau được.

Vậy các viết thư cho hiệu Bảo-chế MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ **BRONCHOSERUM** giá là 3 hào. Sáng về chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa súp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ . . . . . 0 $ 90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá một chai . . . . . 2 $ 25

DẦU GAN CÁ THU
Một lít. . . . . 12 $ 00
Bộ từ 1 $ 90 đến 2 $ 00 (tây theo giá bọc hòm Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh ho rất thần-hiệu (SIROP N)
Một chai. . . . 1 $ 60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. . . . 4 f. 45
Bộ 6 $ 20 đến 6 $ 80
Sáu lọ. . . . 24 f. 50
Bộ 3 $ 90 đến 4 $ 00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ . . . . . 11 f. 50
Bộ 1 $ 70 đến 1 $ 80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bò) bổ huyết
Một lọ . . . . . 11 f. 60
Bộ 1 $ 80 đến 1 $ 90

CACHETS ANTIGRIPPES
Trị bệnh cảm-dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa hay thường hay hại người chết là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu vớ số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 3 giờ đồng-hồ uống một viên rồi uống nước rễ nóng. đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi. nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rễ nhiều nước nóng hễ ở người cho nóng dần thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bán chỉ MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Ai muốn mua lạ mua ngựa — Đến sáng hôm mồng 9 Mai, hồi 9 giờ sáng, tại trại Borgnis. Desbordes ở trong thành sẽ bán các súc vật (la và ngựa) của vệ pháo thủ, vệ tạo-quân và vệ khố đỏ thải ra. Ai mua phải trả tiền ngay.

Trường dự quá. — Cái cảnh bộ Hoàn-kiếm từ bờ vào đến trong đền Ngọc-sơn nay đã thấy sơn đỏ chói lọi, trông dự quá. Như vậy thì những cái di-tích cũ càng ngày mất hết.

Có lẽ Hội-đồng bảo-tồn chưa trông thấy cái mẫu sơn chói lọi ấy, vì mới hôm nào đây, Hội-đồng có cho rằng dây thép với cột điện chẳng chịt vào cổng đền nhiều quá đến nỗi mất cả cái phong-cảnh xưa đi Ta tưởng nên gợi ý hội-đồng bảo-tồn về việc đó.

BÁ CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mở ra mục này, để đăng những tin tức của số riêng, giá đăng bán tùy theo việc, để có tính lệ. Phàm những việc đăng ở mục này, ai là tín, người ấy nhận trách-nhiệm, chớ bản-quán không với tới vào thế nào cả.

Tôi có thân-mẫu, 72 tuổi, quê ở Từ sơn, ở năm mồng năm tháng ba An-nam đi lễ Phủ-giầy, sáng mồng bảy các bà cùng đi đều sang chùa Hương, Thân-mẫu tôi ra về một mình, chiều mồng chín các bà ở chùa về, thì mới biết thân-mẫu tôi lạc. anh em tôi chia đường ngược lên dưới vàng, kẻ tìm trên bộ, đều không được tin tức gì cả. Vậy xin ông bà nào biết hoặc thấy đau yếu, mồ lòng thương đem về nuôi, hoặc là bị cảm chết, táng hộ nơi nào, mồ lòng làm phúc gửi tin cho tôi biết anh em chúng tôi xin đến lạy tạ đền ơn.

Nay kính :
Đào xuân-Tiến.
09, Rue des Médicaments n° 69 Hanoi.
9263

Tán tôi là Nguyễn-văn-Thường, trợ giáo trường Hữu-thanh-oai, huyện Thanh-oai Hà-đông, có đem một em gái con ông cậu đi tiện theo học tên là Nguyễn-văn-Ngữ quán làng Kiên-hành, tổng Hoành-nha. phủ Xuân-trường, tỉnh Nam-định, 13 tuổi đầu bát cơ-rê mặt vuông, hai bên tai đều thêm hai cái lỗ như mũi giải chiếu, mình đậm đà, lúc nó đi mặc áo vải thâm quần trắng Hôm tháng 5 tháng hai ta tự nhiên nó trốn đi. Đã đi các nơi đi tìm không thấy và cũng đã trình sở Cảnh-sát Một-thành Hanoi.

Thế-sự phụ tử tình thâm ai, hoàng ngày thương nhớ. Nên tôi kính nhờ tôn báo đăng để tôi tách các ông các bà nào có lòng yêu trẻ thấy nó lạc loài, thương tình cưu-đưỡng, hoặc thấy nó bơ vơ ở đâu xin các ông các bà làm ơn mách bảo cho, thì sau tôi sẽ thân hành đến cảm tạ

3254

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

LA COMPOSITION FRANÇAISE
aux examens franco-annamites
của M. L. HOULLIER
Giáo-sư trường Bảo-hộ soạn riêng cho học-trò Việt-Nam

Bán tại nhà in bản-quán
Giá mỗi quyển. . . . . 0 $ 80
Tiền cước mỗi quyển . . 0 . 12

Ai ở xa, xin viết thư về cho ông **BÙI-XUÂN-THÀNH**
61-63 Rue du Coton, Hanoi.

Trường Trương-minh-Sanh — Vì tầm lòng nhiệt-thành đối với việc giáo-dục của bọn thiếu-niên ta, nên ông Trương-minh-Sanh định đến ngày 15 Mai này lại mở thêm một lớp học tối nữa, dạy toán Pháp-văn, kế-toán, đánh máy, cho những người học có thể thi *Secrétaire dactylographe* ở các tòa, các sở nhà buôn được.

Chương-trình học như sau này :

1° *Composition française ;*
2° *Explication française ;*
3° *Correspondance commerciale et administrative .*
4° *Dactylographie et pratique des services ;*
5° *Mathématiques ;*
6° *Connaissances générales.*

Mỗi tuần lễ dạy bốn buổi, mỗi buổi hai giờ.

Lớp này mở ra là cốt ý để dạy giúp cho những người nghèo, chớ không lấy tiền.

Ai muốn học, xin bắt đầu gởi giấy đến trường Trương-minh-Sanh ngay từ hôm nay.

Đến 1er Mai này, trường Trương-minh-Sanh sẽ mở một kỳ thi lấy thêm bốn thầy giáo dạy lớp nhì và lớp nhất.

Ai muốn ứng thi xin gởi đơn đến 30 Avril là hết hạn.

8247

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Thuyền dụng nhau. — Hồi năm giờ chiều hôm 30 Avril, chiếc thuyền số 1633 H của chú Khách Chong-mac-Ming dụng phải chiếc số 4 H của một người ta là M. Vi-hội-Ngô ở phố Dinh. Thuyền này bị thiệt hại ít nhiều, may không việc gì đến người Hai bên đã điều hòa với nhau không phải kiện cáo

QUẢNG OAI

Khánh-thành nhà Hộ-sinh làng Sơn-lộ — Hôm 26 tháng tư tây tức là hôm 30 tháng ba Annam, quan Thống-sứ và các quí quan đã về làng Sơn-lộ (tục gọi làng Sở) để làm lễ khánh thành nhà Hộ sinh mà làng ấy đã dựng lên Mấy hôm trước khi ngày lễ khánh thành thì trời mưa tầm-tã mà nhất là đêm hôm 25 đang ngày 26 tây lại càng mưa dữ dội lắm ; ai nấy đều đã ngao ngán, vì e rằng ngày hôm sau không được hưởng các cuộc vui. Thế mà nào ngờ đâu đến sáng hôm sau cảnh giời êm ả, mây tản gió quan, hình như ông xanh kia cũng chiều dân Sơn-lộ, để cho được dịp mà hoan-nghênh một vị thổ-hiền sứ Bắc-kỳ cho thêm bề long trọng. Cho hay ở đời cảnh cũng hay chiều người ta thật.

Ngày hôm ấy, trước sân nhà Hộ-sinh dựng một cái rạp kết hoa cái là, mà tự Vành-lao trở vào nhà Hộ-sinh non một kilomètre thì có cắm xi xí, ông tuần phiên độ bảy mươi người đứng giàu một bên, người cầm gậy, kẻ cầm mác trông rất tôn nghiêm đáng đấm. Nhưng hôm ấy cái việc đáng chú mục nhất là bọn học-trò lúc ở trường ra nhà Hộ-sinh để chực đấy đón quan Thống-sứ. Hơn một trăm cậu mà cậu nào cậu ấy đều cầm một lá cờ vàng có đính thêm cờ tam tài vào một góc. Bằng trước các cậu lại có hai cô học-trò con gái cầm hoa. Các cậu đi đường rất là nghiêm trang lễ phép, thỉnh thoảng các cậu lại hát bài *Marseillaise*, nghe có vẻ êm đềm mà hùng dũng, tưởng chừng như một đoàn quân dưới quyền quan Mẫu binh hát bài quốc ca trong lúc khải hoàn. Thật rõ ràng đáng khen thay ông chưởng-giáo Phan-văn-Tường cùng các ông phụ giáo đã khéo rèn tập học-trò, nên nay mới được vào khuôn vào phép như thế.

Đáng ba giờ một khắc thì xe bơ quan Thống-sứ, quan Chánh-sứ Sơn tây, các quí quan, Nam quan đến. Lúc các quan mới xuống xe bước chân lên thềm nhà Hộ sinh thì học trò đều đồng thanh tung hô : (Vive Monpuillot) rồi hát toàn bài *Marseillaise*. Các quan lắng tai nghe lấy làm bằng lòng lắm. Hát xong thì một cậu học-trò bước lên đọc một bài diễn văn, rồi đến ông chưởng-giáo và đàn cũng đọc mấy bài nữa. Xong các quan vào nhà rạp uống sâm-banh, thì hai cô học trò con gái vào dâng hoa quan Thống-sứ. Uống rượu xong, các quan đi xem nhà thương một lượt rồi đến bốn giờ rưỡi thì các quan lại giả lên xe về khánh thành nhà hội đồng Phương-cách.

Nói đến việc làm nhà hộ-sinh làng Sơn-lộ này, ký-giả tưởng nên nhắc qua về cái công đức của ông bà Vương-xuân Yến là người làng ấy. Ông là một người hữu tâm mà quả-quyết. Mọi việc cải lương trong làng, phần nhiều là ở trong tay ông xướng suất ra cả. Ông thường nói chuyện với kỳ-giả rằng : Làng tôi đã lập trường thì tất thế nào cũng lại phải lập nhà hộ-sinh nữa. vì muốn cho trẻ trong làng sau này được thông minh sáng xuốt, thì trước nhất bây giờ phải có những đứa trẻ hoàn toàn nuôi nắng hợp phép trong lúc sơ sinh. Lời nói rất là chính đáng. vì trẻ con lúc mới đẻ có biết nuôi nắng hợp phép về sinh thì sau mới khỏe và tránh khỏi những bệnh lật. và người có khỏe thì trí mới mạnh. Bởi thế lúc mới lập nhà trường xong ông đã lưu tâm ngay về việc làm nhà-thương đỡ đẻ. Song có một điều khó khăn cho ông là muốn lập nhà hộ-sinh thì phải tốn kém nhiều, mà tiền công-quỹ của dân tại đã làm trường gần hết. Vả trong dân lại có nhiều người không đồng lòng cùng ông vì sợ tốn kém cho dân. Tuy thế mặc dầu, ông là người quả quyết, phàm điều gì đã nói là làm cho nên, dù công quĩ gần hết mà ông cũng cứ trù định để làm. Công việc trù định rồi, ông bèn xin phép quan Sứ Sơn-tây về quyên những nhà phú-hộ trong làng để thêm lấy tiền chi phí và mua các vật liệu. Quan Sứ thấy ông xin điều hằng lòng mà tán trợ cho ông. Được thế ông về làng quyên, thì có hai ông là ông Vương-đắc-Thái, ông Vương xuân-Hương cùng nhau vui lòng bỏ tiền ra công-đức để làm nhà hộ-sinh cho làng.

Ôi, lòng đạo đức là đường nào, cái công đức xướng xuất dựng nhà hộ-sinh ở làng này tưởng không những nên ca tụng ông bà Vương-xuân-Yến mà cái lòng đạo đức của hai ông Vương đắc Thái và Vương-xuân-Phương cũng không phải là không đáng kính trọng. Tưởng cái nhà Hộ sinh ấy cũng còn với núi Sài-sơn, sông Hát-giang đứng đấy thì cái tiếng các ông cũng k ông bao giờ mất được. Vậy thì những nhà hữu tâm cũng thế-lạo mà dư tiền dư của ở các làng khác hễ lại không nên lấy đấy làm gương ư ?

Đào-công-Đệ lại cảo

NAM-ĐỊNH

Tiền Ôn thần. — Mấy hôm nay đã thấy nhiều phố bắt đầu sắm sửa thuyền bè, voi ngựa, bạc vàng để thờ mà tống tiễn Ôn thần ; phần nhiều người mình còn nghĩ rằng cứ đến mùa này thời các ngài xuống trần-gian sách nhiễu thuyền đi, voi ngựa, tiền bạc để tiêu dùng Nghĩ như thế là lầm, thật tưởng ta nên tiễn các ngài bằng những cách văn-minh hơn mà không tốn tiền mấy tí là tẹ nên ấn ở theo phép vệ-sinh. thời chẳng cần tống tiễn gì, các ngài cũng phải tìm đường mà kiếm ăn miền khác.

Chó dại. Con chó của một ông đốc-công ở nhà Máy-tơ cắn phải năm người con gái cũng làm việc ở đấy.

Ông đã giao con chó ấy ra sở ấm nay với ra là chó dại thời đã phải đập chết rồi.

Mùa này là mùa chó dại, các nhà nuôi chó nên để ý xem xét chó của mình luôn, con nào nghi là dại thời giết chết chôn sâu, chớ đừng có tiếc.

Chớ dại mà mất tiền oan. — Ở ga xe-lửa đạo này lại thấy lắm kẻ cứ đến ở xe thời quanh quẩn ở ga, làm nghề đi lấy vé hộ. Nhiều người nhà-quê không biết chữ, thì nhất là đàn-bà hãy còn chất phác, cứ đưa tiền mượn chúng lấy vé hộ, tưởng lầm rằng họ lấy được nhanh hơn và cẩn thận hơn. Nào có biết đâu rằng những quân này tinh quái lắm, đứng có mượn chúng làm gì cho mất tiền tai, vì không bao giờ chúng lấy vé đúng ga cho, thế nào họ cũng tìm đường ăn cắp của mình.

Vậy đây, hai người đàn-bà ở Ninh-bình, mượn một đứa nào không biết, lấy hộ hai vé là 0 p. 42, nó chỉ lấy có 2 cái vé ke (billets de quai) bết tóm xu còn bao nhiêu bỏ túi.

Những quân bất lương này thế nào rồi cũng có khi tóm được, song trước khi chúng phải bảo ngồi chơi trong cái nhà pha tưởng cũng nên dặn bảo-con đừng nên mượn những quân vơ-vẩy vé hộ cho mình.

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán tại phố hàng Trống, số 30 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối Âu ở của người Âu-châu

Bản-quán thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn Âu, ẩ, hoặc nửng nước chỗ biệt-kích cũng được, và cũng một giá tiền.

Có xe Ô-TÔ cho các qui-khách đi gửi, hoặc đi các tỉnh
Giấy nốt số : 280 — hoặc số : 150
Phụ-quán cũng có điện nói thông tiện với chính-quán mọi

THÁI-BÌNH

Vì việc nhà thâu tiền chi — Bản báo có tiếp được một bài lai cảo vì việc nhà thầy ở phố kia tranh nhau chức tiền-chỉ mà đến nỗi phải đem đến cửa quan. Bài ấy nói không được rõ, cần phải gửi xuống Thái bình cho biết chuyện thực hư thế nào đã.

VIỆC KINH-ĐÔ

Các kỳ thi tốt-nghiệp văn-bằng. — Ngày 6 juin này, tại Hà-nội sẽ mở kỳ thi bằng thành-chung Pháp Việt.

Hội đồng sát hạch có những vị này :

MM. Délétie chánh đốc-học Sơ-đẳng Trung-kỳ làm chánh Hội đồng, Durfresne giáo sư bạng nhất, phó Hội đồng, Rieus công-chánh kỹ-sư, Latour quan cai trị chánh tòa nhất phủ Khâm-sứ Mazères, công-chánh kỹ-sư, Nguyễn đình-Hòe, viện Cơ mật, Surague đốc học các trường Vinh, Daydé giáo học thượng hạng ở Huế, các ông giáo sư Aucourt Griffon, Rivière, Lê-Thước, Trần-Kinh, Hồ-đắc-Bình giáo học tại trường Quốc-tử giám làm hội-viên.

Kỳ thi bằng Tiểu-học cao-đẳng (Brevet d'Enseignement primaire supérieur) ngày 1er Juin thì Hội-đồng có những vị này :

hành hội-đồng : M. Délétie, giáo-học thượng hạng, chánh đốc-học Sơ-đẳng Trung-kỳ ; các hội-viên là : MM. Dufresne, Surague, Daydé, Louis, Mmes Lebris, đốc học trường Đồng-khánh Sau-ton, giáo học hạng nhất, M. Taxand giáo học thượng hạng hạng ba.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Một việc nghĩa. — Số báo 25 Avril trước đây, trong mục này có nói rằng nghe đâu có bà Nam-Sinh ở Haiphong vào chợ đây, thấy hội làm việc thiện, cũng hứa sẽ cúng cho hội 50 đồng.

Nay hỏi ra thì số tiền ấy bà đã cúng cho hội rồi, và hội cũng đã viết giấy ra cảm ơn bà rồi.

THỪA-THIÊN

Nấu cháo cọp. — Một người dưới mạn biển lên mua tranh lợp nhà ở làng Châu-chữ. Khi đi về lục đường, bèn đi bằng làm ngõ đồi kia mãi mãi mới gặp một đường về. Trong khi lạc đó nghe trong bụi có tiếng kêu « eo eo éc éc » và tiếng đụng cây khô lá khô « sột sạt », bèn đứng lại phách cây xem, thời thấy một con vật bốn chưn mình bằng cỡ tay; bị kiến lửa cắn đang kêu và vùng vẫy, xem bộ con vật ấy còn non dại lắm, bèn bắt lên phải kiến đi, chiêm nghiệp hồi lâu rồi đoán ngay là cọp con. Bèn lấy làm mừng mà nghĩ rằng : « người ta giả-yếu mà ăn cao bổ-cốt còn được sức mạnh thay, huống chi cọp non nầy thời tuổi bổ là dưỡng nào ! Mình sẵn có ông thân sinh già yếu, nếu được cọp nầy đem về mà hầm đi, rồi nấu cháo cho ông ăn thời chắc là hay lắm, và con nít ăn rất công được ky phong hay lắm ! Hưởng chi mình ở chỗ biển giá mấy đời lên rú mà lo phòng xa, vả lại cứa cũng là cứa trời cho, nào ai có xui khiến mình lạc đường đến đây làm chi. » Nghĩ vậy rồi mở khăn ra gói cọp lại xách đi. Về đến nhà chẳng nói cho ai biết cả. Làm lông mổ bụng xong rồi hầm rục, bỏ gạo vào, gia tiêu hành nước mắm mác một vịm đầy, đem lên cho cha ăn. Cha hỏi cháo chi ? Mình tân là không nói. Ông già hỏi mãi, thời anh ta nói rằng : « Cháo ấy bổ lắm ! Cứa con ăn đi, rồi tôi nói. » Ông già hớp được 4, 5 muỗng khen ngon, lại hỏi. Lúc đó anh ta mới kể thiệt đầu đuôi ông nghe. Kể mới nửa chuyện thời ông ném muỗng xuống đất rồi kêu là hầm hét lắm lắm, mắng con là điên dại lợi lỗi. Lập tức bắt lượm thịt cả lông lá xương hỏi nào rồi đào lỗ chôn đi.

Thấy vậy mà còn 4, 5 muỗng ông đã hớp rồi thời cũng để yên, chớ không móc họng nữa.

Về sau anh ta thuật hình dạng con vật ấy thời có người bảo rằng đó là loài chồn Mường, hoặc chồn Mang-cá cũng tợ vậy, chớ không phải cọp.

QUẢNG-NGÃI

Quan ăn-sát mới. — Quan Ung-Trình ở Huế bổ về làm ăn-sát bổn tỉnh, thế chân cho quan Nguyễn-thúc-Đính thăng về Thị-lang ; hôm 17 Avril đây là ngày ngài đệ lị, các quan phủ huyện cùng các thuộc viên hai ty đều ra chực rước ngài ngoài bến

(Xem tiếp trang thứ bảy)

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN-NHIÊN

Tối thứ tư :

THANH-XÀ BẠCH-XÀ
GIẢ CÁCH THANH-MINH
HỨA HÁN VÂN DU TÂY HỒ

Tối thứ năm :

KỲ-NỮ VÔ TÌNH

Chuyện một cặn công-tử nhà giàu mê một á thanh-lâu định lấy làm vợ lẽ — Cha mẹ bảo không nghe, sự khuyên cũng không được — Vợ lớn thiết kế làm cho anh chán chỉ, chỉ chán anh, thề mới biết nỗi hiềm đa mưu trí.

Khen cho mưu kế thực tài, Anh-hùng hỡ để mấy người biết anh.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 3 Mai đến thứ ba 9 Mai 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm, chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 k. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Các việc lớn trong thế giới

LAM-NHÂN
Phiên ảnh mỹ thuật Đại pháp đặt 5 hồi
Chép theo tiểu thuyết của Le Poure liên-sinh soạn
Hồi thứ 1, 2, và 3
Nghỉ
LAM-NHÂN
Chớp nốt hồi thứ tư và năm

"MATHIAS SANDORF"
Chiếu làm 9 hồi
Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu thuyết của Jules Verne

KỲ NÀY CHỚP NỐT HỒI THỨ CHÍN

Tuần-lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh « SAPPHO »
Rất hay ! rất lạ !
Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

HÀNG CƠM BA TỪNG
PHƯỜNG CA-VŨ và NHẠC THÁI-TÂY
M. Abel Majurel chủ-nhiệm

Tối thứ năm 4 Mai 1922
sẽ diễn :

MỘT LẦN MÊ TÍT !!

Rất hay ! Rất lý-thú ! Rất buồn cười !
Không sao nhịn được ! !
Riêng hôm nay xin đừng mang các cô thiếu-nữ đi xem

Lần thứ nhất ở Bắc-kỳ ta được xem thấy một phường ca-vũ và nhạc ! !
Nên đi ngay kẻo hết vé chỗ tốt hơi khó tìm !
Bán vé trước ở Hàng Cơ-phê Bờ Tràng sáng từ 9 đến 11 giờ và chiều từ 5 đến 7 giờ
3255

NHÀ BA MŨI

55 giây nói 322

Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa. Hiệu giống rằng « M. la-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bành caoutchouc cho thuê, ai đem cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lối lối đám cưới.

Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Lọng, số 48, (Route Mandarine).

Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa đồ xe.

Nay cáo-bạch
Quản-lý, M. Tu-duy-Tiến

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán nhận của một người bạn hiền gửi cho một gói viết theo các bài báo-quán, gói nhỏ bằng cái vỏ ốc ở tỉnh giấy gói bảo, hoặc là gói nhỏ bằng giấy có giấy quấn ấy, để cho người lĩnh đề tên kiểm. Xin các người thường hay lợ tên tên là, hoặc nhãn giả, không rõ họ tên thực, thành ra nhiều khi không biết người nào mà trả lời.

Do Võ Thị Hùng Cung HS Petrus Ký (67-74) tặng Trung Tâm Học Liệu Bộ Văn Hóa Giáo Dục và Thanh Niên - Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

đó trà-khắc, coi rất trọng thể. Ngài lão trước làm đốc giáo trường Pháp-Việt bản tỉnh, tác thành học-trò được nhiều. năm ấy nhằm khoa thi, ngài xin phụ thi trường Bình định. đậu rồi thi đỗ, rồi về Huế ; từ ấy đến chừ hơn mười năm nay ngài đã đổi qua làm quan bên Nam-triều, hoạn vị cao thăng, bây giờ lại được đổi về bản tỉnh giữ quyền Tư-pháp, phải là vinh quí biệt chừng nào.

Bệnh lậu. — Mới rồi đây ở phố Cửa tây có người nhờn lúc đi chơi về, thấy ; bộ mình đương chơi lộn với mụ lão, bẩn tr ương lúc xoàng xoàng, không biết dân đoái quấy phải chi tế, liền đến chụp đầu mụ xin đề thưởng, rồi cởi lấy trên mình mà đánh ; ai can chẳng không được. đánh thốt mụ nước mắt nước mày, lỗ đầu lỗ trán ; người ta bảo mụ ấy nghề tìm lấp tức chạy đến báo sở Phòng-thành xin đem tình đến bắt ; tình đến nhà bắt tên ấy ra, rồi đem về sở giam lại ; còn mụ thì đã mấn lỏa luồ, chưa biết khinh trọng thế nào, nên quan sức không về nhà thương khám nghiệm, tới giải đến quan xử, quan trên thấy mụ không có thương tích chi cho nặng, còn tên nọ trong lúc say sưa đánh lẫm. nên đã truyền hắn phải cho mụ 8 p. và sức người chồng mụ nhận về lo thang thuốc, chừng nào mụ được lành bệnh rồi xử.

THƯƠNG GIỚI TÂN VĂN

Tàu tới tàu đi

Tàu *Amiral Nielly* ở Singapore đã chạy đi Colombo ngày 25 Avril.

Tàu *Sadec* sẽ chạy đi Thượng-hải ngày 4 Mai và chừng 27 Mai thì ở Haiphong lại chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Asay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Latouche-Tréville* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 25 Avril.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai.

Tàu *Amazone* ở Thượng-hải sẽ chạy ngày 29 Avril chừng 4 Mai thì đến Haiphong.

Tàu *Porthos* ở Yokohama sẽ chạy ngày 4 Mai và Thượng-hải ngày 10 Mai. Chừng đến 14 Mai thì tới Haiphong.

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài duyệt-báo rằng: phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes); chớ dùng gửi bằng timbres.

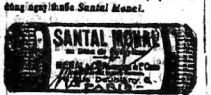
Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), từ thứ 01,10 (0$10) trở xuống; chớ dùng gửi bằng timbres-guittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Bệnh lậu (Blennorragie) thì ai cũng biết, bệnh đó trị không khéo thì nó hóa ra một vô bệnh nặng là bệnh bón (prostate), nghĩa là nó sưng một cái bạch ở dưới, bàng quang, người bị lậu đã chánh bón thì thường ra ắn đi đại tiểu tiện mà không đi được, hay sốt đói, đau lưng, đi cũng đau ngồi cũng khổ mà nhất là khi nghĩ ra thì lại khổ hơn nữa. Thì đi đại tiểu mà cứ rỉn thì ra một thứ gì lỏng lỏng hơi vàng vàng xanh xanh cũng có khi lại đính một vệt máu. Sự đó là thường bởi ăn đồ ăn tiêu tiện quá hóa sinh ra thế.

Cái những bệnh ấy có thể chuyển sang bệnh nặng đến nỗi tàn yếu đi và một vài con đó cái nữa. Xưa kia, bệnh ấy rất là khó chữa. Hương ngày nay chữa lại rất là dễ ấy cũng là nhờ có thứ thuốc *Santal Monal* nó làm cho khỏi mấy phần bệnh lậu kia, tuy những chứng bệnh khác nữa trong khi còn lậu. Thuốc *Santal Monal* này làm cho nó nó thành ra xanh, và có nhiều tinh chất riêng và rất bổ, lắm vào nước tiểu để cho những tỷ thận ở bàng quang, nhờ thế mà lậu tiểu thì khỏi hẳn và không sợ bội gì sinh ra được nữa.

Vậy thì khi mắc bệnh lậu phải tìm dùng ngay thuốc *Santal Monal*.

Ở các hàng bào-chế to đều có bán cả.

2008

HỘI PHÁP-THƯƠNG VĂN-TÀI

Số 7, cạnh trường Y-viện

CÓ BÁN: Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.800$00

CHO THUÊ: Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội lấy lại chuyên trị đã lâu cảm về nghề đóng xe rất tinh xảo. Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hạng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua góp tháng hay thuê tạm xin đến đề mà hỏi. Có bán đồ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

2009

TAM TỈNH Y QUÁN

Hiệu chúng tôi nay có thầy thuốc ăn mạch, biết thực bệnh nhiệt, trị bệnh biết nội ngoại cảm nguyên, hoàn tán cao đan chế luyện tinh tế, hiệu nghiệm lắm lắm, dẫu chứng cực nặng cực trọng, mà số 10 tạp phần cũng chữa rồng được bệnh sinh khởi tử, giữa sự lấy phải giá, nghèo cùng cực thì giúp đỡ cho thuốc khỏi. xin quý-khách nhận kiện Tam-Tỉnh-Y Quán ở phố hàng Mã Mây, số nhà 91. Hanoi

Xin cứ xem bệnh như sau này :

Nội thương ngoại cảm chư bệnh, thai tiền sản hậu chư bệnh, tiểu nhi cam kinh tỉ chư bệ-h, tinh trị kinh niên dan ngang dan tộc ho lao đàm suyễn, phụ thông cổ chương phương thập bất toại, đau mắt mang tăng cam tẩ mộng tinh gi tinh lạy tinh lận tinh, bạch chọc hạ sam. chi dương mai, đau bộ sinh nguyệt bất điều, khí hư huyết bất, bạch đái, sinh đái.

Thuốc lậu đặc biệt giá :

Một chai thuốc nước thật	0 $ 50
Ống thật	0 50
Một hộp thuốc nắng	1 00

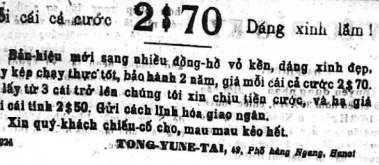
Mỗi cái cả cước **2$70** Đáng xinh lắm !

Bán-hiệu mới sang nhiều động-hồ vỏ kền, dáng xinh đẹp, máy kép chạy thực tốt, bảo hành 2 năm, giá mỗi cái cả cước 2$70. Mỗ lấy từ 3 cái trở lên chúng tôi xin chịu tiền cước, và hạ giá mỗi cái tính 2$50. Gửi cách Lĩnh hóa giao ngân.

Xin quý-khách chiếu-cố cho, mau mau kẻo hết.

3024 **TONG-YUNE-TAI**, 49, Phố hàng Ngang, Hanoi

CÓ THẤY CON DAO NÀY

KHẮC VÀO LƯỠI DAO

thì mới là hạng tốt, mà dùng nó thì thực là bền.

PACHOD Frères & Cie LYON 2004

NGUYỄN-HỮU-THU DIT SEN

HAIPHONG

CÁC ĐƯỜNG TÀU CHẠY SÔNG, BIỂN:

Tàu BẠCH-THẠCH (JADE) chạy Hải phòng, Nam-hải, Bạch-hải, Hongkong
Tàu GIAO-CHỈ chạy Hải-phòng, Nam-định
Tàu ĐỒNG-LỢI chạy Hải-phòng. Nam-định.
Tàu TÂN-ĐỆ chạy Phả-lại (Sept Pagodes), Lâm.
Tàu CÁT-TƯỜNG chạy Hải-phòng Kiến an.
Tàu CHAMPAGNE chạy Hải-phòng. Hongay.
Tàu ĐỆ-ĐỆ chạy Hải-phòng Hải dương.

Những hàng hóa thì phải xếp xuống tàu một giờ trước khi tàu khởi-hành

Ai cần điều gì xin hỏi tổng cục tại Hải phòng
Phố Bonnal số 51 — Phố Tourane số 9
TÉLÉPHONE N° 861 2011

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuốc bán phân Phốt-phát (Phosphates), đến mùa tháng mười một này lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là: đồ bán của nhà nước mượn (Titres de propriété), phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thái mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi ; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy. mà nếu đang khi chúng tôi giữ của giấy làm tin ấy có khi lại được mở trúng số thì cái số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Nhữ g các hàng đã cải dương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phân phát, muốn biết cách thức mua chịu phân-phát thế nào thì các làng ấy các hội tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo
SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.
133, Avenue Paul Doumer,
HAIPHONG.
2035

JAZ

RÉVEIL DE PRÉCISION

BÁN TẠI: GRANDS MAGASINS RÉUNIS HANOI.

Giá: 30 francs.

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỌP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT

... các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

... BONNET-CARD, ... các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. cần ông HOLBÉ *để chữa a-phiện*

SOLUTION R. HOLBÉ
2 $ 50 một chai

Thuốc mới — Muốn dùng thuốc này phải ... đơn quan Bảo-tế người Pháp thì mới có thể ... được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »
Ở 1 $ 00 một lọ

Thuốc rất hay; bán ... mới, một không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay lắm !

Mấy thứ bán-hiệu hay kam :

Các thứ thuốc nước dùng lo xin để tiêm vào ... như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là **914**, *trị bệnh Giang-mai*

Thuốc xo-xo SIROP PECTORAL *các-ở ho mãi.*
Thuốc Lao chỉ *người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS
thuốc nắng = 2 $ 00 lọ 30 viên
thuốc thạt = 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ, chẳng ... mạnh : antiseptiques ra thạt thuốc bicarbonate của Bảo-hiệu tại chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được rất nhiều người khỏi.

Gouttes « VIRGINIE »
1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như Kinh nguyệt không đều, sang là khí hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau lưng, gối con, uống thuốc này đi được vẫn lấy lại mau tốt trong mình đi học làm.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG ĐỂ TRÌ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MÔ-SẺ

Kính-hiển, đồ-lường, thuốc-hóa hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy Joh. Ihrer Offre e và thuốc Erasmre

Bán cuộn và bán bao kin

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »
0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai kết kì mới hay cũ. Bệnh thuốc nó rất thì ăn, uống, thuốc này cho tới ngoài Dùng thuốc khỏi rồi cũng ăn phải uống thuốc này thì mới chắc khỏi hẳn được ; Thuốc này rất hay, rất rẻ, rất ; ai chẳng hại ai đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một thì nên mua một chai lớn 1litre. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

SOUYÊN-ĐỒ-MỤC *dịch thuật*

Vua *Thành-tôn* nghe nói, vừa sợ vừa giận. *Lưu-tiếp* nức nở khóc mà tâu rằng :

— Muôn tâu bệ-hạ ! Tiện-nhi đã vì việc nước mà bị bắt thì xin bệ-hạ sai một viên thượng-tướng mau mau phát binh đi cứu. Lại bắt cả *Vi-dũng-đạt* và mẹ con *Doãn* phu-nhân đem về để hành hình.

Vua *Thành-tôn* nói :

— Quân giặc đã dám bắt *Lưu* quốc-cữu là một vị mệnh-quan của triều-đình, ấu là trẫm phải phát binh đi đánh.

Nói chưa dứt lời thì bỗng thấy quan Tả thừa-tướng là *Kỳ-thịnh-đức* và quan Hữu-thừa-tướng là *Lương-giám* qui xuống tâu rằng :

— Xin bệ hạ chớ nên phát binh đi đánh *Sug-đái-son* vội. Hiện nay giặc Phiên đang đánh *Đăng chân* gấp lắm, quan Trấn-sy đại-tướng-quân là *Dương-biab-nghĩa* đã thua luôn mấy trận rồi. Nếu ta phát binh đi đánh *Sug-đái-son*, *Vi dũng-đạt* thế cùng, sẽ nhất định với giặc Phiên, bấy giờ trong ngoài nào động, rất là bất tiện.

Vua *Thành tôn* nói :

— Nay *Lưu-khuê-bích* bị giam, tính mệnh chưa biết thế nào, lòng trẫm yên sao cho được.

Hai quan Thừa-tướng lại *Đồng* thanh mà tâu rằng :

— Vợ con *Hoàng-phủ-kính đều ở Sug-đái-son cả*. Nếu *Vi dũng-đạt* muốn bội *Lưu* quốc-cữu, sẽ lấy hai người kia phải can ngăn, bệ-hạ bắt tất lo ngại.

Vua *Thành-tôn* liền bỏ *Lưu-tiếp* đi *Lưu khuê-bích* bị bắt chỉ ngại có *Doãn* phu-nhân ở đấy, sợ thiên-tử lại đem lòng tức giận thì về sau thêm nỗi khó khăn cho *Hoàng-phủ thiên-hoa* chăng.

Vinh-phát khuyên-giải mà rằng :

— Tiết-thư chớ lo-ngại, việc gì cũng chẳng qua trời. Ngày nay ta chỉ nên lấp chí mà cầu công-danh là phải.

Hôm ấy là ngày 6 tháng hai, vua *Thành-tôn* ra triều, quan *Lễ-bộ thượng-thư* là *Khâng-thông* qui xuống tâu rằng :

— Năm nay gặp kỳ hội-thi, hiện các tỉ bốn phương đã họp cả ở Kinh đô rồi, xin bệ-hạ chọn các khảo-quan, để cho thiếc-hạ được thiếp-vọng.

Vua *Thành tôn* lấy quan Hữu-thừa tướng là *Lương-giám* làm chánh chủ-khảo quan Lễ-bộ thị-lang là *Văn minh-niên* làm phó chủ-khảo. Hai người lĩnh ấn rồi lui ra.

Lương giám về nói chuyện với *Cảnh* phu-nhân rằng :

— Thánh-thượng đã cử tôi làm chánh chủ-khảo khoa hội này.

Cảnh phu-nhân tỏ ra ý vui-vẻ, nàng *Tô-hoa* cũng chạy lại chúc mừng rồi truyền cho người nhà sửa soạn đồ hành-trang, để *Lương* tướng-công cùng với các khảo-quan tiến trường.

Lại nói chuyện *Lý-minh-đường* và *Ngô-đạo-am* vào thi, đến hôm ra bảng *Lý-minh-đường* đỗ hội-nguyên còn *Ngô-đạo-am* đỗ thứ 33.

Khi nghe tin báo, *Lý minh-đường* mừng ở mà nghĩ thầm rằng : Nếu vậy thì khi nên trời cũng chiều ; người phen này chắc hẳn là báo được thù cho nhà Hoàng-phủ.

Du-tri-sân cũng mừng rỡ bội phần vì hai người cũng trọ nhà mình mà đều đỗ cả, một người đỗ đầu và một người đỗ thứ 33 thì thật là một sự may-mắn lạ thường vậy.

Khi xuất bảng rồi. *Lương-giám* mở tem danh-sách biết ông hội-nguyên năm ấy mới 17 tuổi mà chưa có vợ, ngẫm-nghĩ mừng thầm : người này 17 tuổi đỗ đỗ hội nguyên thì thật là một bậc kỳ-tài trong thiên-hạ. Nếu điệc-mạo không đến nỗi nào-xa cho lắm thì ta quyết gả con gái cho.

Bỗng thấy các gia-tướng vào báo rằng :

— Có quan bội-nguyên xin vào yết kiến.

Lương-giám truyền cho vào. Bấy giờ *Lý-minh đường* nét mặt tươi như hoa nở, *Lương-giám* trông thấy, rất lấy làm mến yêu. *Lý minh-đường* sụp lạy mà rằng :

— Chúng tôi tài sơ học thiển, nhờ có ân-sư đề-bạt cho, mới được thế này.

Lương giám vội vàng hai tay đỡ dậy, mời ngồi lên ghế, rồi truyền người nhà pha trà cho uống. *Lương-giám* nói :

— Tôi xem văn vẫn tuồng là một bậc lão-thành, không ngờ bấy còn thiếu-niên thư-sinh như vậy, thật đã đáng kinh ! Chắc rằng đời trước tích đức nhiều lắm, cho nên người mới được thế này.

Lý-minh-đường nói :

— Tiên-thế và gia-phụ chúng tôi đều không đỗ đạt gì cả, chỉ chuyên nghề làm ruộng mà thôi. Chúng tôi nhờ có ông nghĩa-phụ là *Khang-nhược-sơn*, vốn người *Bắc-quảng*, giúp đỡ dạy bảo cho, vậy mới được nên người.

Lương-giám ngạc nhiên mà nói rằng :

— Tiên-thế đều nghiệp nông cả, mà người lại có được cái tài-mạo như thế, thế thì thật quả là « *Bạch ốc xuất công khanh* » đáng trọng đáng khen. Nhưng cũng hay vì cớ gì mà đến bây giờ còn chưa lấy vợ.

Lý-minh-đường nói :

— Một là vì chúng tôi hãy còn ít tuổi, hai là vì chưa lập công-danh, vậy nên đám nào gợi cho, chúng tôi cũng đều từ chối.

Lương-giám khen ngợi, rồi lại dặn rằng :

— Đến kỳ thi đình sắp, nên phải dụng-tâm một chút thì có thể đoạt được khôi-nguyên đó

Lý-minh-đường cáo từ lui ra. Buổi chiều hôm ấy, *Du tri-sân* lại sửa tiệc rượu để mừng *Lý-minh-đường* và *Ngô-đạo-am*. Ngày hôm sau, *Lương-giám* cùng các khảo-quan đem quyển thi vào ngự-lãm. Vua *Thành tôn* mở xem quyển đầu, phen ngợi không biết thế nào, lại bàn thưởng cho *Lương-giám* cùng các khảo-quan đều được « Ký-lục nhất thứ » Các quan lạy tạ lui ra.

Khi *Lương-giám* về, *Cảnh* phu-nhân hỏi rằng :

— Phu-quân hết lòng vì nước, chắc đã chọn được chân-tài.

Lương-giám nói :

— Lần-này mới lòng chí công, cho nên đã chọn được chân-tài, thật là phúc cho nước nhà vậy.

Mấy hôm sau thi đình vua *Thành-tôn* trông thấy *Lý-minh-đường* dung-phan tuấn-tú, hơn cả mọi người, đã có lòng yêu. *Lương giám* biết ông là *Lý-minh-đường* nhờ, nên đã có trạng-nguyên, mới một nói với *Cảnh* phu-nhân rằng :

— Gả-sử con gái ta được kết duyên với *Lý-minh-đường* thì thật là phúc to lắm !

Cảnh phu-nhân nói :

— Nếu vậy thì sao phu-quân không gọi gả cho người ta ?

Lương-giám nói :

— Chỉ sợ con gái ta tài mọn không được bằng, hoặc giả *Lý-minh-đường* lại chối từ thì hổ thẹn lắm. Chi bằng đợi đến ngày 3 tháng tư này, sau khi thiên-môn đã phóng bảng rồi, ta sẽ lập một cái hoa lâu ở trước cửa phủ, giả cách cho tiểu-thư ném quả cầu để cầu hôn...

(Còn nữa)

NGUYỄN-V.-LUẬN

Imprimerie de Trung Bắc Tân Văn